

KWADRAT (70) *sb m*

Pierwsze a jasne, drugie pochylone.

sg N kwadrát (21). $\diamond$ *G* kwadrátu (14). $\diamond$ *D* kwadrátowi (2). $\diamond$ *A* kwadrát (14). $\diamond$ *I* kwadrátem (9); -em (5), -(e)m (4). $\diamond$ *L* kwadrácie (7). $\diamond$ *pl G* kwadrát(o)w (2). $\diamond$ *I* kwadrátami (1).

Sł stp brak, Sł stp nazw os, Cn notuje, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *geom. Figura geometryczna o czterech równych bokach i czterech kątach prostych; quadrum Calep, Cn (45) : OrzQuin H3, H3v, H4v, I; Quadranguli tedy łą rozmáité: ábowiém niéktóry/ ieft co ma wšytki cztéry łtrony równé/ y wšytki cztéry kąty prófté. A tákowy będziem zwác Kwádratem. GrzepGeom D2; Kwádrat wpifány y opifány. GrzepGeom D4v; Vczyńże według tego Diámetru drugi Kwádrat d. b. f. e ták żeby wšytki cztery łtrony miał równé GrzepGeom F3v; Vczyńże między tymi Liniámi Kwádrat a. b. c. d. y Ro^mboides b. c. d. e. oboie o iednym dnie GrzepGeom H; Durerus y Forcyus nápfáli obyczay/ iáko kto może vczynić Kwádrat tylki iáko Koło. GrzepGeom I, D2v, E, Fv, F3 [3 r.], F3v [6 r.] (38); Calep 883a.*

Wyrażenie przyimkowe: »w kwadrat« = w kształt kwadratu (2): Phalanx – Gefti fizik, w kwadrat wšizkowani Calep 797b; ogród w kwadrat wymierzony GostGospPon 170.

2. *Bryła kamienna, ciosany kamień do budowy; lapis levigatus a. quadratus PolAnt; cubus, cybium, tessara tetrans Cn [kamień ciosany – quadratus Cn] (13) : TEn Czyżow znác po murzech/ znác y po kwádracie/ Iż ktoś zacny budował RejZwierz 80v; BibRadz 1.Mach 10/11; Ná drugiey łtronie brzegu Kolná náležiono mury známienitą łpráwą z kwádratow zmurowáne pogáńfkie/ z wypifły Rzymiánow/ ktorzy dáli imioná fwoie na kámieniách murowych wybijác BielKron 285v; Kázimierz Kościoł S. Kátárzyny y S. Márgorzety w Kázimierzu záłożył [...] Kwádratem Kor kofztownie wyftáwić kazał. BielKron 376v, 270v [2 r.], 284.*

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy gatunku kamienia (1): Pirámides [...] Były to groby iákoby wieże ná czterzy gráni z kwádratu mármurowego miłternym działem ćiofánego robione BielKron 270v.

W przeciwstawieniu: »cegła ... kwadrat« (2): BielKron 277v; Cegły vpádły/ á (my) kwádratámi bndowác będziemy/ płonne figi porábáli/ a (my) cedrámi zápráwiemy. BudBib Is 9/10.

Wyrażenia: »kwadrat ciosany« (2): zbudował wkrąg mury z kwadratu ćiofánego [ex lapidibus sectis]/ á káždy kamień był ná trzy łokćie wšerz/ y ná łześci wzdłufz. BudBib Iudith 1/1 [2]; BielKron 385.

»kwadrat kamień« (1): miáfto mnrowáne nie z cegły ále z przyrodzonych kwádratow kámieni/ ták iż káżdá kámienicá równá fie wielkiemu á známienitemu páłacowi. BielKron 277v.

W przeni (1) :

Szereg: »kwadrat a węgielnik« (1): mamy ná to pomnieć [...] iżechmy łą vtwirdzeni onym mocnym kwádratem á węgielnikiem kościelnym Pánem náłzym Iezufem Kriřtuřem: w ktorym cořkolwiek ieft zbudowano rofcie ná wieki. RejPos 190.

3. *Zestawienie w funkcji nazwy geometrycznej: »kwadrat długi« = prostokąt [szyk 8 : 2] (10) : [Quadrangulus] cztery kąty ma prófté/ ále łtrony dwie náprzećiwko łobie ma dłuřłzé/ á dwie náprzećiwko łobie króřłzé. A táki będziem zwác Kwádratem długim. GrzepGeom D2, D2v, Fv, F4, G4 [2 r.], G4v (10).*

4. *n-pers* (2) :

Zestawienie (2): przedali okole yako ogrot [...] vcziwemu stanyslawowy quadratowy na tehn czafz bendancz wofznym Ie⁸⁰ Mczi pána woyewodi pomorfkego *ZapKóscier 1588/75, 1588/75.*

AK